
Sažetak

U studiji *Fra Mato (Matija/e) Divković – iz mletačke perspektive* interdisciplinarnim teološko-pastoralnim i katehetskim te povijesno-kritičkim pristupom analizira se, opisuje i interpretira boravak bosanskog franjevca fra Mate Divkovića u Mlecima, a na temelju relevantne domaće i inozemne literature, tiskanih izvora, arhivske građe i periodičkih publikacija o dopuštanjima za tisak njegovih djela koja su izdavala nadležna civilna i crkvena povjerenstva. U Mlecima dobiva dopuštenja za tisak svojih djela: velikog *Nauka krstjanskog*, *Sto čudesa* 1611, a 1616. godine *Be-sjede* i malog *Nauka krstjanskog*. Dopuštenja donosimo kronološki i sustavno iz fondova Državnog arhiva u Veneciji.

Studija je podijeljena na tri poglavlja: u prvome je riječ o povijesnom i teološko-pastoralnom kontekstu Divkovićevih djela, u drugome o Divkoviću iz mletačke perspektive i u trećem o zamišljaju straha Božjega.

U ozračju pastoralne teologije straha, općeg renesansnog pesimizma, prena-glašenog osjećaja krivnje i grešnosti u novoj pobožnosti, isticanje unutarnje duhovnosti te prezira čovjekova tijela – izvora grijeha, prezira svijeta (*contemptus mundi*) te u skladu sa skolastičkim naukom i naukom crkvenih naučitelja, Divković individualizira biblijski zamišljaj straha Božjega u velikom *Nauku krstjanskome* i upotrebljava ga u dva osnovna značenja: *servizio filiale* ili *sinovsko služenje* – čovjek je u zajedništvu s Bogom i strah ga je da se ne udalji od zajedništva, ljubavi i milosrđa Božjeg, zbog toga vjerno opslužuje njegov zakon i zapovijedi; *servizio servile* ili *robotovsko služenje* je služenje čovjeka grešnika – čovjek je grešno biće i nakon što je sagriješio, boji se božanske pravde koja će mu na kraju života suditi za učinjene grijeha.

S obzirom na to da je u suvremenoj hrvatskoj i inozemnoj literaturi tema o opusu fra Mate Divkovića, začetnika franjevačke i bosanskohercegovačke književnosti na narodnome jeziku, relativno dobro zastupljena, autor ovom studijom pronalazi novu mletačku nišu i promatra ovu složenu temu iz jednog novog očišta, iz mletačke perspektive koja je oblikovala Divkovićev opus. U tom pogledu treba npr. imati na umu, istina štire ali važne, podatke, npr. dobivanja *imprimatura* za tiskanje Divkovićevih djela koja su prolazila stroge crkvene i civilne cenzure, njegov odnos prema Hrvatskoj bratovštini sv. Jurja i sv. Tripuna, kojoj je povjerio na čuva-

nje »tisak za ilirski jezik i ilirska slova« sa željom da svatko tko želi može tiskati u slovinski jezik ovim slovima. Divkovićeva djela u mletačkim knjižarama i njegov autoriziran dar *Nauka krstjanskog* (1611) Apostolskoj vaticanskoj knjižnici (1615).

Divkovićev boravak u Mlecima dosad nije obrađen kao jedinstvena tematska cjelina. Upravo iz mletačke perspektive istražujemo to intenzivno razdoblje u kojemu je, osim u Bosni, teološki i pastoralno Divković sastavljao, uređivao i objavljivao svoja djela. U pogledu zamišljaja straha Božjega, autor naglašava biblijske tekstove, biblijsku narativnost tj. razumijevanje straha Božjeg koji je Božje milosrđe i ljubav koji oslobađaju i spašavaju čovjeka, kojima postiže kraljevstvo nebesko, odnosno istaknuta je trojstvena, kristološka i soteriološka dimenzija ljudskog postojanja u kojemu se čovjek potpuno predaje povjerenju u Božju ljubav i milosrđe, koje, u konačnici, sudi svakom pojedincu, čovječanstvu i čitavom stvorenju.